

Het Parool

Cinetone Studio's, 'Hollands Hollywood' in Duivendrecht, is 90 jaar: 'Het had echt glamour'

Opnames van 'Makkers staakt uw wild geraas' in 1959 in Cinetone. De filmstudio was in die tijd 'het kloppend hart van de Nederlandse filmindustrie'. Beeld Nationaal Archief, CCO

Negentig jaar geleden kwamen twee broers, handelaars in grammofoonplaten, naar de Weespertrekvaart en begonnen er een geluidsfilmstudio. In een mum van tijd was Duivendrecht even beroemd als Hollywood. Actie!

[Dylan van Eijkeren](#) 10 augustus 2023, 11:20

Rafelranden aan de stad zijn er nauwelijks meer, maar aan de Weespertrekvaart, officieel Duivendrechtsekade, onder de rook van Bakkerij Amstelveld ('kleinbrood voor grootverbruikers') en de eeuwig razende A10, daar staan nu negentig jaar lang, sedert 1933, de Cinetone Studio's, tegenwoordig Amsterdam Studios geheten.

“Is dat zo, negentig jaar? Potjandosie zeg, ja, dat is zo. Ik ben hier 45 jaar geleden als loopjongen begonnen, en nu ben ik mede-eigenaar,” zegt Wim Lehnhausen (66).

‘De droomfabriek’ noemt Lehnhausen het complex met drie studio’s, waar hij samen met zijn jeugdvriend Dik van der Stroom (67) de regie voert – in 2010 namen ze de studio’s over, toen die op het punt stonden te worden gesloopt.

Terug naar de toekomst

De geluidsfilm is de raison d’être van de Cinetone Studio’s. In 1933 begonnen de broers Isaïc en Jules Biedermann het studiocomplex in het voormalige hoofdgebouw van de Oranjefabriek (zie kader). Van huis uit waren de Biedermannen handelaars in sanitair, elektrische apparaten en grammofoonplaten, en zodoende redelijk bekend met geluidstechniek. Wat ze scherp zagen: de geluidsfilm had de toekomst.

Rommy Albers (63), senior curator van Eye Filmmuseum, vertelt dat ook grote firma’s als Philips werkten aan geluidsfilmsystemen. “Dat ging moeizaam. Polygoon (bioscoopjournaal, red.) was in 1931 overgegaan op geluid, er was echt vraag naar geluidsfilm. Toen besloten de gebroeders Biedermann vanuit Noord naar Duivendrecht te komen. Binnen twee jaar werden er zo’n dertig films opgenomen.”

Regisseur Gerard Rutten controleert een camerastandpunt, in 1953. Beeld Nationaal Archief, CCO

De Jantjes (1934) was de eerste uiterst succesvolle, grote, echt Nederlandse film die uit de Cinetone Studio's kwam rollen. "Dat was dat jaar de best bezochte film, met een bekend verhaal en bekende sterren. Iedereen kende Heintje Davids, Fien de la Mar, Louis Davids. Bedenk daarbij: naar de bioscoop gaan was in die tijd heel populair."

Het waren glorie dagen, zegt Albers: "Berlijn had Babelsberg, de VS had Hollywood, en in Duivendrecht had je Cinetone. Cinetone was echt Hollands Hollywood. Dat was niet alleen een leuke bijnaam, het had glamour."

Tragedie om geld

Snel, echter, zou de rijzende-sterstudio ter aarde storten. De film *Komedie om geld* (1936) werd een 'tragedie om geld', zoals de werknemers van Cinetone zeggen – hun salarissen werden niet meer betaald. Zowel Cinetone als coproducent Will Tuschinski (de zoon van bioscoopbaas Abraham) ging aan de tragedie failliet.

De studio's werden in 1938 verkocht, aan Hagenaar Marcel Wolf, in de Tweede Wereldoorlog werd het complex verkocht aan de Duitsers en ging het UFA-Filmstadt heten. In die tijd werden zeventien speelfilms opgenomen, waaronder *Rembrandt* (1942), waarin de – plots Germaanse – schilderheld door Joodse zwendelaars naar de ondergang wordt geholpen.

Nieuws Editie Net binnen Rubrieken
Proefopnamen voor 'Sterren stralen overal' in 1952, met actrice Kitty Jansen en regisseur Gerard Rutten. Beeld Nationaal

Nieuws Editie Net binnen Rubrieken

Archief, CCO

Dat was al erg, tegen het einde van de oorlog ging het pas goed mis. Op Dolle Dinsdag, 5 september 1944, namen de UFA-directie en -werknemers de kuierlatten richting Duitsland. Even later werd door de Grüne Polizei de complete inboedel, inclusief wasbakken en deurknoppen, in treinwagons afgevoerd naar het Derde Rijk.

Gedoe, geharrewar en trammelant kenmerkten de directe naoorlogse periode. Cinetones decorbouwers zorgden voor een beetje inkomsten door woonboten en kauwgomballenautomaten te maken; floreren is anders. De Nederlandse Bioscoopbond schoot te hulp met een herstelsubsidie van een miljoen gulden, vertelt Eye's Albers. "De eerste naoorlogse film was *Niet tevergeefs*, die tegelijkertijd in het Engels werd gedraaid als *But Not in Vain*, een onderduik- en verzetsverhaal."

Uit het liedje Hollands Hollywood van Fien de la Mar

'Wat niemand durfde dromen
is eindelijk uitgekomen de
filmartiesten stromen naar
Duivendrecht met spoed naar
Hollands Hollywood Waar
tuin- en kropsla groeien zie je
nu de lampen gloeien van ons
Hollands Hollywood'

Dankzij de overheidssteun wist Cinetone erbovenop te komen. In 1956 kwam er een productiefonds voor de Nederlandse film waardoor er langzaam een continue filmproductie ontstond. Extra subsidies waren er voor producenten die hun films in Cinetone opnamen en in het laboratorium ter plekke afwerkten.

Het leidde tot wat Albers 'het kloppend hart van de Nederlandse filmindustrie' noemt. Bert Haanstra, Fons Rademakers, Paul Verhoeven, Pim de la Parra en Wim Verstappen, maar ook Amerikaanse filmmakers wisten Duivendrecht te vinden – mede vanwege de kunstmatig lage huur. Albers: "Amsterdam was de filmstad van het land. Ik denk dat 70 procent van alle Nederlandse films zich in de stad afspeelde en in Duivendrecht werd opgenomen."

Van 450 medewerkers naar twee

Voor de oorlog werkten een kleine honderd mensen in Cinetone, onder de UFA-vlag zo'n 450, vertelt Albers. En nu, lacht de huidige mede-eigenaar Lehnhausen, wijzend op zijn vennoot Van der Stroom, 'twee'. Want Cinetone overleefde dan wel de oorlog, het eind van de jaren tachtig haalde de studio niet. Steeds meer films konden 'op locatie' worden opgenomen, apparatuur verouderde, en in 1988 werd Cinetone failliet verklaard.

Een groepje investeerders kocht grond en pand, en hernoemde het geheel tot Amsterdam Studios. Echt tot bloei kwamen die Studios kennelijk niet, waardoor de investeerders overwogen de sloopkogel ertegenaan te laten zeilen, zegt Lehnhausen. "Het was toch zonde als deze oude dame tegen de vlakke ging, vanuit die emotie hebben we het toen gehuurd."

Studio 2, met enorm green screen. Beeld Dingena Mol

Ook de nieuwe huurders ontdekten dat de audiovisuele loop er niet in zit. Naast reclameopnames kwam er 'om te overleven' een vergunning om feesten, partijen en evenementen te houden – het is tegenwoordig onder meer een locatie van ADE (Amsterdam Dance Event). Soms worden de studio's gehuurd door de Nationale Opera & Balleta wanneer dat gezelschap niet in de Stopera terecht kan. "Maar we zijn heel duidelijk tegen huurders: een oude dame behandel je met respect."

Amsterdam Studios is een white-labelopnamelocatie, zegt Lehnhausen. Als huurder heb je optimale privacy en kun je inhuren wie en wat je wilt, dus je catert wat je wilt en huurt licht van wie je wilt. In Studio 1 wijst hij naar de vloer: precies daar heeft Fien de la Mar gestaan en in Studio 2, waar een naadloze green-screenmuur (een achtergrond die digitaal kan worden vervangen) het zicht domineert, en ja, daar heeft Kate Winslet nog in een ledikant gelegen.

In Studio 3 is een locatie voor virtuele producties gebouwd. Er staat een enorm scherm dat alle mogelijke en onmogelijke decors en landschappen kan weergeven – de heuvels van Hollywood, als je zou willen. "De modernste techniek in de oudste studio van het land, ook daar zijn we trots op."

Lak aan de trekvaart

De bebouwing aan de zuidkant van de Duivendrechtsekade stamt uit circa 1900, toen fabrieken nog aan het water werden gevestigd – destijds werden waterwegen veel gebruikt voor goederentransport. Een van de eerste bedrijven aan de Duivendrechtsekade (op nummer 85) was chemiefabriek Oranje, producent van etherische oliën. Historisch tijdschrift Speuren en Ontdekken traceerde een ander spoor: er zou een leerfabriek annex schoenmakerij van Joseph Pieter Larsen gevestigd zijn geweest, tot na de Eerste Wereldoorlog.

Begin twintigste eeuw raakten aangrenzende percelen aan de Weespertrekvaart – toen nog bekend als Keulse Vaart – bebouwd, en werd Oranje uitgebreid met de fabriek op nummer 90. Dat gebouw werd in de jaren twintig overgenomen door de Franse verffabrikant Les Fils Lévy Finger. Het fabrieksgebouw en woonhuis op de nummers 83, 84 en 85 werden in 1933 verbouwd tot geluidsfilmstudio Cinetone.

De Franse verffabriek werd later Neverlak, de Nederlandsche Verf- en Lakfabriek, en dat bedrijf opereert nog altijd vanaf dezelfde plek onder dezelfde naam aan de Duivendrechtsekade. David Vázquez (44) is directeur en derde generatie eigenaar van Neverlak. Vázquez, die als kind al ter

Nieuws Editie Net binnen Rubrieken plekke speelde en soms een handje mee hielp in de zaak, heugt zich de hoogtijdagen van Cinetone

even dig: “Als hier films werden opgenomen, joh, dat was wat. Echt een spektakel voor een kind om mee te maken. Veel zaken met Cinetone doen we niet, al hebben we wel de verf voor hun green wall geleverd.”